

Andet Afsnit.

Universitetets og Kommunitetets økonomiske Anliggender.

A. Almindelige Bestemmelser og Forhandlinger samt Afgørelser af enkelte Tilfælde.

I. Universitetets Almanakprivilegium.

I Anledning af den nedenfor refererede Sag om „Arbejderens Almanak“ samt en Skrivelse af 24. Decbr. 1908 fra Professor Kr. Erslev angaaende nogle Ejendommeligheder ved Universitetets egen Almanak nedsatte Konsistorium 3. Febr. 1909 et Udvalg, bestaaende af Almanakkomiteen, Rektor, Referendarius consistorii og Professorerne W. Scharling, Zeuthen og Erslev, til at tage forskellige Spørgsmaal om Almanakken under Overvejelse. Referatet af denne Sag vil blive givet i Aarbogen for 1910—11.

— Ved Skrivelse af 12. Marts 1909 bifaldt Ministeriet, at der foruden det under Universitetets Indtægtspost 3, Indtægter af Almanakprivilegiet, opførte Beløb, 450 Kr. til en Bestillingsmand i Kvæsturen, endvidere til Udførelse af det i de senere Aar og særlig i det sidste Aar stegne Arbejde med Modtagelse og Udlevering af Almanakker og Kalendarer i hvert af Finansaarene 1908—09 og 1909—10 udbetaltes 300 Kr. til en anden Bestillingsmand i Kvæsturen mod fornøden Forklaring i Regnskabsoversigten, samt at der i Forslaget til Finansloven for 1910—11 optoges Forslag om en saadan aarlig Bevilling paa den nævnte Indtægtspost.

— I Anledning af et Andragende fra en herværende Papirfabrik om Tilladelse til at erholde udleveret et Korrekturaftryk af Universitetets Almanak meddelte Ministeriet 3. Okt. 1908 den nævnte Fabrik, at Universitetets Almanak ikke maa udleveres i Korrekturaftryk, men først er at faa til Køb, naar den af Forhandleren er bragt i Handelen.

— Ved Skrivelse af 5. Decbr. 1908 bifaldt Ministeriet, at *Brødre-menighedens aarlige Dagbog* i den med Aargangen for 1909*) indførte Form tillodes indført og solgt uden Afgift til Universitetet, dog paa det

*) I denne Aargang var den i de tidligere Aargange optagne selvstændige Kalender borttaget, saaledes at Dagbogen nu alene indeholdt, foruden Forord, Mindedage, Evangeliske Festdage og Anvisning til fælles daglig Forbøn, en Dagfortegnelse med vedføjede Bibelsprog og Vers for hver Dag i Aaret.

Vilkaar, at der hvert Aar inden Salget bliver til Almanakkomiteen at afgive Attest om Antallet af de indførte Eksemplarer, saaledes at det efter denne Attests Modtagelse bliver, eventuelt ved Indstilling til Ministeriet gennem Konsistorium, at afgøre, om Dagbogen for det paagældende Aar kan tillades indført og solgt.

— Foreningen „*Dannevirke*“ lod i December 1908 udgive en *Flagkalender*, af hvilken Afgiften i Universitetskvæsturen blev beregnet til 10 Øre pr. Eksplr. under Hensyn til, at Kalenderen indeholdt Oplysninger om Tiden for Solens Opgang og Nedgang. I et Andragende af 16. Febr. 1909 anholdt Foreningen principalt — under Hensyn til Formaalet for Kalenderens Udsendelse — om Fritagelse for at svare Afgift til Universitetet, subsidiært — fordi Kalenderens Oplysninger om Tiden for Solens Opgang og Nedgang kun var givne for at gøre Rede for, paa hvilke Tider Flaget skal hejses og tages — om at Afgiften maatte blive nedsat til den for Dagfortegnelser gældende Afgift, 5 Øre pr. Eksplr. Ved Skrivelse af 16. Marts 1909 bevilgede Ministeriet det subsidiære Andragende for Flagkalenderen for 1909 og tillod samtidig Tilbagebetaling af den herefter for meget indbetalte Afgift.

— Ved Skrivelse af 20. April 1909 bifaldt Ministeriet, at der meddeltes Kobbersmed S. Jørgensen i Aarhus Tilladelse til Fremstilling og Salg af en Kalender, omfattende et Tidsrum af 22 Aar og bestaaende af en Aluminiumsplade med paatrykte Aarstal og Dagenavne og af en til denne Plade fastgjort Drejeskive med paatrykte Maanednavne og Dage-tal, uden at der af en saadan Kalender erlagdes Afgift til Universitetet. Af Almanakkomiteen var det fremhævet, at det for at benytte Kalenderen vilde være nødvendigt at foretage en Indstilling af Drejeskiven, idet man ved at stille en bestemt Maaned ud for et bestemt Aarstal vilde kunne skaffe sig Oplysning om hver Dags Navn i den paagældende Maaned, og at en saadan Kalender ikke kunde antages at kunne erstatte en almindelig Kalender.

— Ved Skrivelse af 19. Juni 1909 bifaldt Ministeriet, at der ikke blev gjort Ansvar efter Pl. 5. Aug. 1831 gældende mod et Bogtrykkeri i Nykøbing paa Mors, der havde udsendt et Reklamehefte for en derboende Handlende uden at lade den deri optagne Dagfortegnelse med Angivelse af Helligdage og Markeder i Nykøbing paa Mors forsyne med Universitetets Stempel — dog kun under Forudsætning af, at Bogtrykkeriet inden 8 Dage efter, at Ministeriets Afgørelse var det meddelt, indbetalte den skyldige Afgift, 9½ Øre for hvert af de udsendte Eksemplarer med Fradrag af 20 pCt. Rabat, til Universitetskvæsturen.

— Ved Skrivelse af 26. Aug. 1909 bifaldt Ministeriet, at den Aktieselskabet „*Provinsboghandlernes Almanakforlag*“ i Helsingør ved Resolution af 14. August 1903 indtil videre meddelte Tilladelse til at optage Universitetets Almanak i „*Husmands Almanakken*“, nu, efter at Forlaget havde overdraget den udelukkende Ret til Offentliggørelse af det nævnte Skrift til Forlagsboghandler, Justitsraad N. C. Rom, overførtes paa denne, saaledes, at det tillodes ham at optage Universitetets Almanak for 1910 og indtil videre i et Skrift, der af ham agtedes udgivet under Titel af „*Husmands Almanakken*“, saaledes at dette Skrift skal træde i Stedet for det ovennævnte Skrift af samme Navn og det af ham hidtil udgivne Skrift „*Den ny Husmands Almanak*“, i hvilket sidste Skrift han ved Ministeriets

Resolution af 30. Maj 1901 fik Tilladelse til indtil videre at optage Universitetets Almanak.

— Under 11. Sept. 1908 modtog Konsistorium fra Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag et Andragende om Tilladelse til at optage Universitetets fuldstændige Almanak i et Skrift, der under Titel af „Arbejderens Almanak“ agtedes udgivet af Forlaget i Forbindelse med Socialdemokratisk Forbund. I Anledning af dette Andragende afgav Almanakkomiteen 6. Novbr. 1908 en saalydende Erklæring:

„Efter at Komiteen hos Forlaget har begæret Oplysning om det paa-tænkte Indhold af Almanakken, har den fra Forlaget modtaget de vedlagte 2 Skrivelser af 22. September 1908 og 16. Oktober 1908, bilagte med en Indholdsfortegnelse og Korrekturaftryk af Almanakkens Indhold, samt under 23. Oktober 1908 den i den sidst nævnte Skrivelse omtalte Fortælling af Edv. Egeberg. Komiteen har saaledes kunnet gøre sig bekendt med hele Skriftets Indhold med Undtagelse af „Underholdning for Børn“, der efter Forlagets Skrivelse af 16. Oktober 1908 væsentligst vil blive taget fra gamle Aargange af Børnenes Juleroser. „Arbejderens Almanak“ vil herefter komme til at bestaa af Omslagstegning og Universitetets Almanak samt af: Statistiske Oplysninger samlede af Dr. Gustav Bang. — Hvad er Socialisme? Af Dr. Gustav Bang. — Vort Land. Digt af L. C. Nielsen. — Portræt af Hørdum. — Fars Middagsmad. Billede af Erik Henningsen. — Vildkoen. Fortælling af Jeppe Aakjær. — Jernets Herrer — Guldets Slaver. Af J. P. George Ursin. — Goliaths Moder. Fortælling af Orla Bock. — Med et Lindeblad. Af J. O. Bøving-Petersen. — Underholdning for Børn. — Af min Lommebog. Af Gustav Wied. — Thorvaldsens Figurer i moderne Paaklædning. Humoristiske Billeder. — Hvis Parykker er det? Tegninger af Alfred Schmidt. — Billeder af Haandværkertyper efter Fotografier. — Juleaften. Fortælling af Lauritz Larsen. — Tyveri. Fortælling af Edv. Egeberg.

Medens Almanakbestyrelsen tidligere, jfr. saaledes Kirke- og Undervisningsministeriets Resolution af 26. September 1885 angaaende den af Litterat C. L. E. Jensen paa-tænkte „Arbejdernes Almanak“ har nægtet Tilladelse til at optage Universitetets Almanak i et Skrift af agitatorisk politisk Karakter, har Bestyrelsen derimod ingensinde øvet egentlig Censur overfor Skrifter, hvori Almanakken ønskedes optaget. I det foreliggende Skrift, hvis Hovedindhold er af underholdende og belærende Karakter, findes ganske vist 2 Afsnit, Gustav Bang: Hvad er Socialisme? og J. P. George Ursin: Jernets Herrer — Guldets Slaver, der mulig kunne opfattes som agiterende for den socialistiske Fremtidsstat. Ifølge det med Konsistoriums Skrivelse af 30. Oktober 1908 modtagne, hermed tilbagefølgende Uddrag af den mellem Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag og Socialdemokratisk Forbund afsluttede Overenskomst angaaende Udgivelsen af „Arbejderens Almanak“ skal denne foruden underholdende og populært belærende Stof i Tekst og Billeder, hvilket bliver dens Hovedindhold, kunne bringe sociale Skildringer, Afhandlinger og Billeder, og det skønnes da ej heller, at Skriftet paa Grund af de nævnte to Afsnit kan opfattes som agitatorisk politisk, saaledes at Tilladelsen til at optage Universitetets Almanak deri bør nægtes. Derimod synes Tilladelsen ikkun at burde meddeles for Aaret 1909, saaledes at der eventuelt for Aaret 1910 i betimelig Tid maa indsendes nyt Andragende med nyt, fuldstæn-

digt Manuskript, jfr. Ministeriets Resolution af 17. November 1900 angaaende „Arbejdernes Almanak.“

Komiteen indstillede derefter, at den ansøgte Tilladelse blev givet paa de i Ministeriets nedenfor aftrykte Resolution af 25. Novbr. 1908 angivne Vilkaar.

Denne Indstilling var alene underskrevet af Kvæstor Hørring, medens derimod Professor astronomiæ Elis Strømgren havde givet Indstillingen en saalydende Paategning:

„Jeg tiltræder Indstillingens Konklusion, men ønsker ikke at udtale mig til det principielle, da jeg mener, at en Person, som først for saa kort Tid siden har erhvervet dansk Indfødsret, af Taktfølelse maa holde sig helt borte fra Spørgsmaal, der have eller kunne have en politisk Karakter“ — hvorefter Kvæstor Hørring havde tilføjet følgende Paategning af 12. Novbr. 1908:

„Under Hensyn til foranstaaende Udtalelse af Hr. Professor Strømgren maa det være mig tilladt angaaende det principielle i Sagen at henvisse til Universitetets Aarvog for 1889—90, Side 343—52, hvoraf det vil ses, at Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, der i Skrivelse til Konsistorium af 9. April 1890 havde udtalt sig i Retning af at rette det nuværende Stempel „tilladt af Universitetet“ til „Afgiften til Universitetet betalt“ eller Lignende, i senere Skrivelse til Konsistorium af 30. Juni 1890 efter de modtagne Oplysninger fandt at maatte fastholde det i Ministeriets Skrivelse til Konsistorium af 18. Maj 1889 (Aarvog for 1888—89 Side 929—30) indtagne Standpunkt.“

Konsistorium indsendte 19. s. M. Sagen til Ministeriet med Indstilling efter Komiteens Forslag, hvorhos det bemærkede, at man ogsaa af den Grund ønskede Tilladelsen begrænset til et Aar, at Konsistorium forbeholdt sig, inden en lignende Sag paany maatte foreligge, at tage Spørgsmaalet om Tilladelsen til at udgive Skrifter, indeholdende en Almanak, op til Forhandling i sin Helhed.

Ministeriet resolverede derefter 25. Novbr. 1908 i Overensstemmelse med Almanakkomiteens og Konsistoriums Indstillinger saaledes:

„I Henhold til d'Hr. Rektors og Professorers Indstilling i Skrivelse af 19. d. M. bifalder Ministeriet herved, at der meddeles Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag i Forbindelse med Socialdemokratisk Forbund Tilladelse til at optage Universitetets fuldstændige Almanak for Aaret 1909 i et Skrift, som agtes udgivet under Titel af „Arbejderens Almanak“ paa følgende Vilkaar:

1. Til Erstatning for det Tab, der paaføres Universitetet ved Udgivelsen af bemeldte Almanak, betales 16 Øre pr. Eksemplar til Universitetskvæsturen, der udleverer de trykte Eksemplarer, efter at de ere blevne forsynede med Universitetets Stempel.

Ved Partiindløsning af i det mindste 50 Eksemplarer erholdes en Rabat af 20 pCt.

2. Paa Skriftets Titelblad, ikke blot paa Omslaget, skal være anført Almanakkens Navn og forneden Udgivernes og Trykkeriets Navne.
3. Særskilt Salg af den kalendariske Del af ovennævnte Skrift er ikke tilladt.
4. Inden Stemplingen finder Sted, bliver et fuldstændigt Eksemplar af Skriftet at afgive til Almanakkomiteen.

5. Alle Eksemplarer blive direkte fra vedkommende Trykkeri at afgive til Universitetskvæsturen, ledsagede af Trykkeriets Attest om Oplagets Størrelse.
6. Alle Omkostninger afholdes af Udgiverne.
7. De Eksemplarer, som ikke benyttes, kunne i uskadt Stand tilbageleveres Universitetskvæsturen inden den 31. December 1909, i hvilket Tilfælde den for disse Eksemplarer erlagte Afgift vil blive at tilbagebetale, jfr. dog nedenfor under 9.
8. Restoplaget kan erholdes udleveret efter den 1. April 1910.
9. Naar der er erlagt Afgift af 25,000 Eksemplarer, ville de næste 5,000 Eksemplarer blive udleverede uden Afgift, og naar Oplaget forøges med over 30,000 Eksemplarer, vil der blive udleveret 1,000 Eksemplarer uden Afgift, hver Gang, der er betalt for 5,000 Eksemplarer. Benyttes den her indrømmede Rabat, bortfalder den under Post 7 anførte Ret til, ved Udgangen af Aaret 1909 at faa Afgiften tilbagebetalt for de usolgte Eksemplarer.

I Forbindelse hermed vil det være at tilkendegive Andrageren, at der, saafremt den saaledes givne Tilladelse ønskes fornyet for Aaret 1910, i betimelig Tid maa indsendes nyt Andragende med nyt, fuldstændigt Manuskript“.

— Konsistorium meddelte følgende Tilladelser til at optage Dagfortegnelser for 1909 og indtil videre i Skrifter mod en Afgift af 5 Øre pr. Eksplr. og iøvrigt paa de sædvanlige Vilkaar:

1. Under 10. Okt. 1908 Johs. Steen Andersens Bogtrykkeri i Odense i et Skrift, der agtedes udgivet af Handelsgartner J. Frederiksen i Odense under Titel af „*Gartnerens Lomme-Journal*“.
2. Under 12. Decbr. 1908 Direktør G. A. Clauson-Kaas i et Skrift, der agtedes udgivet af ham under Titel af „*Tjenestepigens Almanak*“.
3. Under 15. Decbr. 1908 Chr. Erichsens Forlag i et Skrift, der agtedes udgivet af det under Titel af „*Sports-Almanaken*“.
4. Under 31. Aug. 1909 Jensen & Rønagers Bogtrykkeri i en Lommekalender med Titel „*Lommekalenderen Excelsior*“.

De under 2. og 4. nævnte Tilladelser omfattede tillige Adgang til Frieksemplarer, naar Afgift var betalt for 25,000 Eksplr. (samme Bestemmelse som § 9 i Ministeriets foran aftrykte Resolution af 25. Novbr. 1908 om Arbejderens Almanak).

II. Byggeforanstaltninger ved Universitetet og Kommunitetet.

Paa Finansloven for 1909—10, jfr. Rigsdagstidende 1908—09, Till. A. Sp. 1251--54 og Till. B. Sp. 321 - 22, blev paa Universitetets Udgiftspost 9. a. 2., Hovedstandsættelser, bevilget: 1) Til Indlæg af et nyt Varmeværk i Universitetsbygningen 40,000 Kr. som 1ste Del af en 3-aarig Bevilling paa ialt 100,000 Kr. I Anmærkningerne til Bevillingen bemærkedes følgende: „Universitetets Varmeværk har i de senere Aar vist sig mere og mere brøstfældigt, saa at idelige Reparationer have været nødvendige. Efterhaanden ere Kaloriferernes Plader blevne saa gennemrevnede og tyndbrændte, at Benyttelsen af Varmeværket nu er forbunden med en ikke ringe Brandfare. Bekostningen ved en Fornyelse af det nuværende Varmeværk vil blive meget stor, uden at der herved vil opnaas en virkelig

tilfredsstillende Forbedring af Forholdene, idet selve Varmeværkets Konstruktion maa antages at være uheldig. Med en lidt større Bekostning vil derimod en tilfredsstillende Ordning kunne naas ved Indlæg af et nyt Lavtryks-Varmtvandsapparat, fælles for Auditorierne og Festsalen. Hertil vil medgaa 100,000 Kr. Da Anlægget maa udføres saaledes, at Brugen af Universitetets Lokaler ikke hindres, er Bevillingen foreslaaet fordelt paa 3 Aar med 40,000 Kr. i det første og 30,000 Kr. i hvert af de 2 sidste Aar. Det i 1901 indlagte Varmeapparat til Opvarmning af Vestibulen og Korridorerne, jfr. Anmærkningerne til Finansloven for 1901—02, S. 443 (Rigsdagstidende for 1900—1901, Till. A. Sp. 1157—58), er i udmærket god Stand og vil derfor blive bevaret.“ 2) 7,875 Kr. som 2den Del af en 2-aarig Bevilling paa i alt 15,650 Kr. til Installation af Vandklosetter m. m. i Botanisk Have. 3) Universitetets Landsbykirker: a. Sæby, Til Omstøbning af Klokkerne 3,550 Kr., b. Selsø, Til en indvendig Hovedreparation og til Omlægning af Taarntaget 7,358 Kr. samt til en Brønd paa Kirkegaarden 500 Kr.

Paa Tillægsbevillingsloven for 1908—09, jfr. Rigsdagstidende 1908—09, Till. A. Sp. 3041—44, blev paa samme Konto bevilget: 1) Astronomisk Observatorium, Til Indlæg af en Elevator i Professorboligen 400 Kr. 2) Universitetets Landsbykirker: Gandløse, Til Udvidelse af Kirkegaarden 13,673 Kr.

Angaaende Byggeforanstaltningerne ved Regensen se foran S. 610—61.

B. Enkelte Foranstaltninger.

I. Universitetsbygningens Forskønnelse.

Fra en Kreds af Professor, Dr. Harald Høffdings Venner og Disciple modtog Universitetet i Januar 1909 et af Herman Vedel udført Maleri af Professor Høffding. Billedet blev foreløbig ophængt i Udvalgsværelset, hvorfra det senere er flyttet til Dekanatsværelset.

— Paa Universitetets Udgiftspost 9. b. 4., Dekorationsarbejde, blev i 1908—09 udbetalt 255 Kr. for 2 Modelstudier til Constantin Hansens Malerier i Universitetets Forsal. I Aarbogen 1904—07 er disse 2 Billeder blevet forvekslede med de 3 Kartons af Marstrand og Constantin Hansen, der, se den nævnte Aarvog S. 1059 og Rettelser og Tilføjelser, i 1906—07 blev restaurerede. De her omhandlede 2 Modelstudier blev ophængte i Udvalgsværelset, medens de 3 Kartons er de i Auditorierne Nr. 1, 2 og 8 ophængte.

— I Foraaret 1909 blev, efter Forslag af Rektor, Professor Carl Torp, de Bygninger i Konsistoriumsgaarden, der ikke tidligere var beplantede, nemlig Konsistoriumsbygningen, Universitetets Hovedbygning med Festsalsbygningen samt Kommunitetsbygningen, beplantede — de 3 sidstnævnte med Vedbend, den førstnævnte med Clematis og Polygonum Baldschuanicum. Udgifterne til Beplantningen i alt 148 Kr. 93 Ø., derunder Udgiften til Espalierlister paa Konsistoriumsbygningen, afholdtes med Ministeriets Samtykke af 21. Juni 1909 af Universitetets ekstraordinære Udgiftskonto for 1909—10.